

УДК 338.64

Барановська А.В.
магістрант

Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

**ПРОБЛЕМИ ДИНАМІКИ ФОНДОВИХ ІНДИКАТОРІВ
СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ****PROBLEMS OF DYNAMICS OF FUND INDICATORS
OF WORLD FINANCIAL MARKET****АНОТАЦІЯ**

У статті проведено аналіз динаміки фондових індикаторів світового фінансового ринку. Визначено, що фінансовий ринок будь-якої держави акумулює всю накопичену інформацію в економіці і відображає її в рівні цін на біржові цінні папери. В умовах розвитку світової фінансової кризи необхідно ретельно відслідковувати світові тенденції розвитку, так як вони мають прямий вплив на локальні національні фінансові ринки. Визначено, що оцінка основних індикаторів ринку і їх взаємозв'язку з міжнародними політичними та економічними подіями дозволить надалі спрогнозувати ймовірний тренд ринкових цін на основні фінансові інструменти ринку і відкрити існуючі інвестиційні можливості.

Ключові слова: фондові індикатори, світовий фінансовий ринок, цінні папери, фондові біржі.

АННОТАЦИЯ

В статье проведен анализ динамики фондовых индикаторов мирового финансового рынка. Определено, что финансовый рынок любого государства аккумулирует всю накопленную информацию в экономике и отображает ее в уровне цен на биржевые ценные бумаги. В условиях развития мирового финансового кризиса необходимо тщательно образом отслеживать мировые тенденции развития, так как они имеют прямое влияние на локальные национальные финансовые рынки. Фондовый рынок, в который превращаются ценные бумаги многочисленных эмитентов, очень чутко реагирует на любые изменения, которые происходят как внутри каждой компании, так и в экономике страны в целом. С этой целью информационно-аналитическими агентствами и фондовыми биржами рассчитываются разные фондовые индикаторы и фондовые индексы, которые применяются для анализа динамики изменения курсовой стоимости акций из рынка в целом. Оценка основных индикаторов рынка и их взаимосвязи с международными политическими и экономическими событиями позволит в дальнейшем спрогнозировать вероятный тренд рыночных цен на основные финансовые инструменты рынка и откроет существующие инвестиционные возможности. Независимо от разных подходов до формирования состава компаний, включенных в выборку, и разных методов расчета, все индексы в целом одинаково отображают динамику фондового рынка, хотя чувствительность индексов существенно отличается. Область использования фондовых индексов увеличивается с каждым годом, появляются новые формулы и методики расчета. сами индексы превратились в товар. Каждый фондовый индекс определяет определенную сферу мирового фондового рынка. Индексы играют огромную роль в развитии и функционировании рынка ценных бумаг, особенно учитывая быстрый современный экономический прогресс. Сравнение индексов между собой дает понимание как на рынке торгуются разные сектора экономики в сравнении друг из друга.

Ключевые слова: фондовые индикаторы, мировой финансовый рынок, ценные бумаги, фондовые биржи.

ANNOTATION

The article analyzes the dynamics of stock market indicators of the world financial market. It is determined that the financial market of any state accumulates all the accumulated information in the economy and reflects it at the level of prices for stock securities.

In the context of the development of the global financial crisis, it is necessary to carefully monitor the global trends of development, as they have a direct impact on local national financial markets. The stock market, in which the securities of many issuers are rotated, reacts very responsibly to any changes occurring both within each company and in the national economy as a whole. For this purpose, information and analytical agencies and stock exchanges calculate various stock indicators and stock indices that are used to analyze the dynamics of changes in the exchange rate of shares from the market as a whole. The assessment of the main market indicators and their interrelation with international political and economic events will further predict the likely trend of market prices for the main financial instruments of the market and open up the existing investment opportunities. Despite different approaches to the composition of companies included in the sample, and different methods of calculation, all indices in general equally reflect the dynamics of the stock market, although the sensitivity of the indices varies significantly. The scope of use of stock indexes increases with each passing year, new formulas and calculation methods appear. The index itself turned into a commodity. Each stock index defines a certain area of the world stock market. Indices play an enormous role in the development and functioning of the securities market, especially given the rapid up-to-date economic progress. Comparing the indices with each other gives an understanding of how different sectors of the economy traded in the market in comparison with each other.

Keywords: stock indices, world financial market, securities, stock exchanges.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, з огляду на поширення кризових явищ у світовій економіці, кожна країна прагне до досягнення стану стабільності своєї фінансової системи, що дало б змогу забезпечити безперебійне здійснення розрахунків в економіці, високий рівень довіри до фінансових установ, відсутність надмірної волатильності фінансових ринків, ефективний розподіл фінансових ресурсів і можливість управління фінансовими ризиками, а також запас міцності у фінансовій системі, що дасть змогу протистояти негативним економічним процесам у майбутньому та запобігти їх негативному впливу на економіку.

Причин світової кризи і нестабільності ринків багато, але основною є монополізація процесів управління світовою економікою. І впливає з цього відсутність громадського контролю. На сьогодні процеси управління світовою економікою практично повністю належать певній групі світової фінансово-економічної еліти.

Основну загрозу для фінансового стану будь-якої країни становить поглиблення світової кризи, спричиненої кредитуванням, як спосо-

бом стимулювання розвитку економіки. Ситуація масштабного зростання фінансових потоків, спекулятивний рух капіталу, поява нових «бульбашок», збільшення боргових зобов'язань країн, дефіцит ліквідності вимагають посиленої уваги з боку світової наукової спільноти та урядів держав для розробки відповідних антикризових заходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій
Одним із головних важелів розвитку та індикаторів стану економіки є фондовий сегмент фінансового ринку. Фондовий ринок характеризується постійно зростаючими масштабами, безпрецедентною динамікою, ускладненням структури внаслідок появи нових фінансових інструментів. У розвинутих країнах фондовий ринок, залежно від ступеня розвитку, слугує найбільш ефективним, оптимальним способом залучення капіталів у національну економіку, механізмом розподілу та перерозподілу вільних фінансових ресурсів між галузями економіки і таким чином сприяє прискоренню науково-технічного прогресу, позитивним змінам у структурі економіки, стійким темпам її зростання.

Вирішенню цих питань присвячено численні роботи науковців, таких як Г.М. Азаренкова, О.І. Барановський, О.О. Бондаренко, В.К. Галіцин, О.М. Герасименко, А.А. Гриценко, Я.М. Столярчук, М.В. Шуба, Г.С. Яковенко. Проте недостатньо досліджено окремі аспекти формування фондових індикаторів фінансових ринків України.

Метою дослідження стало обґрунтування динаміки фондових індикаторів світового фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу. У світовій практиці найбільш вагомими та найчастіше використовуваними індикаторами стану фондового ринку є фондові індекси. Вони є своєрідним вираженням ситуації на ринку та дозволяють учасникам ринку оцінювати прибутковість інвестицій у різні фінансові інструменти і приймати правильні інвестиційні рішення.

У зв'язку з циклічним розвитком і постійною мінливістю фондового ринку виникає необхідність систематичного дослідження стану його кон'юнктури. Це неможливо без використання великих масивів статистичної інформації, яка слугує основою для розрахунку узагальнюючих показників.

Особливе місце серед них посідають індикатори ділової активності ринку цінних паперів – фондові індекси. Саме індекси є найбільш застосованими інструментами фінансового аналізу фондового ринку у світовій практиці, оскільки досить адекватно відбивають характер усіх форм коливання пропорцій попиту і пропозиції на цінні папери та використовуються інвесторами як джерело інформації для формування ефективної інвестиційної стратегії, корегування фінансової політики, прийняття економічно обґрунтованих рішень.

Головна мета складання фондового індексу полягає в створенні показника, за допомо-

гою якого інвестори могли б характеризувати загальний напрямок і «швидкість» руху біржових котирувань компаній певної галузі [5, с. 56].

Вивчення динаміки індексів допомагає учасникам біржових торгів розуміти вплив на котирування тих чи інших подій – якщо відбувається, наприклад, зростання цін на нафту, то, логічно очікувати зростання котирувань всіх нафтових компаній. Однак, акції різних компаній ростуть з різною швидкістю (а якісь можуть і взагалі не рости) – індекс допомагає зрозуміти загальний тренд руху сегмента ринку без необхідності оцінки стану безлічі розрізнених компаній [4, с. 76].

Зазвичай індекси створюються за регіональним принципом, можливо створити списки акцій компаній, що представляють конкретну країну або групу країн. Аналогічно галузевим індексам, дані індикатори допомагають інвесторам краще усвідомлювати стан справ на ринках конкретних регіонів і країн.

Індекси існують для певних цілей, їх можна використовувати, для:

- отримання характеристики загальній динаміці котирувань акцій певної групи (компаній, країн, галузей і т.п.);

- існують похідні інструменти, в основі яких лежить сам індекс. Найчастіше такі контракти використовуються для хеджування ризиків;

- отримання інформації про зміну поведінки інвесторів – якщо індекси ростуть, значить інвестори позитивно дивляться на перспективи вкладень в акції;

- моніторинг індексів протягом тривалого часу дозволяє отримати уявлення про інвестиційний клімат в конкретній країні.

На світовому фондовому ринку існує величезна кількість індексів, кожен з яких описує обраний сектор ринку. Вплив різних індексів на ринку показує, як він популярний в середовищі інвесторів. За більш важливими індексами стежать інвестори в усьому світі.

В країнах з ринковою економікою функціонує більше ніж двісті фондових бірж. Практично кожна з них має власну систему фондових індексів, які відображають рівень та динаміку цін на акції, що включені до лістингу, тобто акції, які допущені до офіційної торгівлі на біржі. В США регулярно публікуються дані по 20 індексам, в Європі – по 25, в Японії – по 3. Власні індекси мають Буенос-Айреська та Сінгапурська фондові біржі. Найбільшого поширення в фінансовому світі набули індекси, розроблені в США. В цьому не тільки визнання провідної ролі даної країни в світовій економіці, але й відображення того факту, що денний обіг Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE) складає половину світового обігу цінних паперів [1, с. 104].

Основні індекси, які розраховуються в США: індекс Доу-Джонса (Dow-Jones Average), зведений індекс Нью-Йоркської фондової біржі (NYSE Composite Index), індекси Американ-

ської фондової біржі (AMEX Market Value Index), Національної асоціації дилерів по цінним паперам (NASDAQ Index), індекси “Валью Лайн Еверідж” (VLA), «Уілшир-5000» (Wilshire 5000-Equality Index), «Стандарт енд Пуз 500» (S&P 500).

В Україні фондові індекси регулюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). НКЦПФР відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та покладених на неї завдань здійснює регулювання діяльності уповноважених рейтингових агентств.

Найбільшими серед фондових ринків країн ЄС є фондовий ринок Франції, Німеччини та Великобританії. Незважаючи на процеси інтеграції європейського ринку цінних паперів, досі зберігаються деякі національні особливості їх функціонування. Серед так званих «нових» країн ЄС інтерес становлять фондові ринки Польщі, Угорщини, Чехії, які спираються на майже досконалу правову базу, інфраструктуру, достатньо ефективну систему регулювання, впроваджують західні стандарти, стали привабливими для іноземних інвесторів, права яких надійно захищені [2, с. 21].

Найвідоміший із французьких індексів – CAC 40 – еталонний індекс Euronext Paris. Він включає 40 цінних паперів, відібраних з TOP-100

акцій, які є лідерами за ринковою капіталізацією і обсягами торгів. CAC 40 часто використовують як базу для різних похідних інструментів, оскільки він добре відображає стан французької економіки.

У 2012-2013 рр. існувала позитивна динаміка зміни фондового індексу CAC 40, але в 2014 р. відбулося її незначне зниження, втім 2015–2017 рр. показують у свої сукупності значне зростання до рівня більше значень 2013 року вдвічі (рис. 1).

Основним індексом Німеччини є фондовий індекс DAX 30. Індекс розраховується на основі акцій 30 найбільш великих і ліквідних німецьких компаній, представлених на Франкфуртській фондовій біржі. Позитивна динаміка індексу DAX 30 зберігалась до 2008 р., коли відбулось падіння на 40 %. Згодом, поступово значення індексу почало відновлюватись і, хоча докризові темпи зростання не спостерігаються, існує стійка позитивна динаміка. Крім того, рівень індексу з 8010 пунктів у 2007 р. збільшився до 9805 у 2014 р.

В подальшому він також зростає наприклад можна відзначити стрибок 2015 року (рис. 2). Тобто докризовий рівень індексу вже пройдено.

Найвідомішим індексом Великобританії є FTSE 100 – основний фондовий індекс біржі, своєрідний барометр успішності еконо-

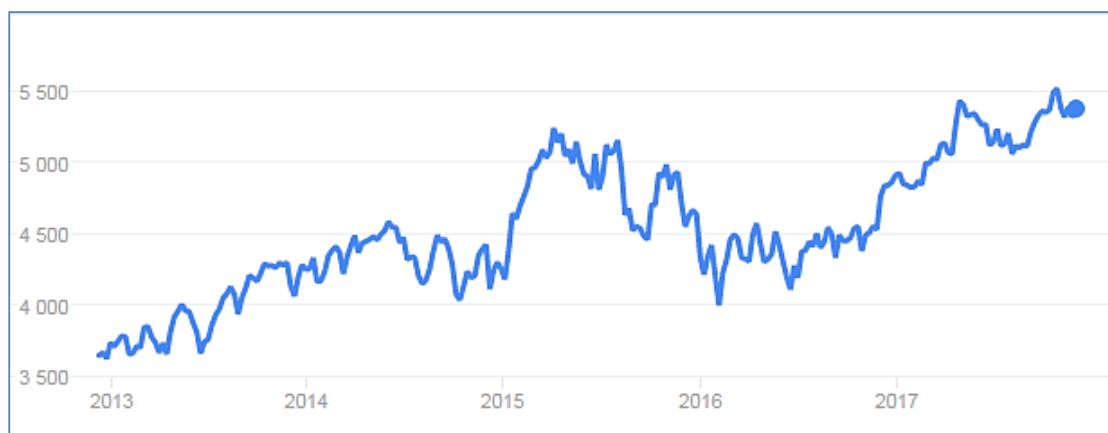

Рис. 1. Динаміка CAC 40 за 2013–2017 рр. [7]

Рис. 2. Динаміка DAX 30 за 2013–2017 рр. [8]

міки. FTSE 100 ґрунтується на курсах акцій 100 компаній з найбільшою капіталізацією («блакитні фішки»). позитивна динаміка індексу DAX 30 зберігалась до 2008 р., коли відбулось падіння на 40 %. Згодом, поступово значення індексу почало відновлюватися і, хоча докризові темпи зростання не спостерігаються, існує стійка позитивна динаміка. Крім того, рівень індексу з 8010 пунктів у 2007 р. збільшився до 9805 у 2014 р. Однак цей індекс падав у 2016 році раніше ніж у 2012 році однак зміг вирівнятись у 2017 р. (рис. 3).

Фондовим індикатором Польщі є індекс Варшавської біржі WIG, що відображає зміни котирувань включених до нього акцій 20 компаній. З 2003 р. щорічне зростання індексу складало від 20 до 34 %. У кризовий 2008 р. падіння цього показника склало більше 52 %. У наступні роки динаміка індексу WIG 20 залишається нестабільною, але падіння кризового рівня (2008 р.) вже не відбуваються. Видно, що

періоди зростання (2009, 2012 рр.) змінюються періодами падіння (2011, 2013, 2016 рр.). Безумовно, падіння індексів не є таким значним, як у 2008 р., але і зростання, як у передкризові роки, теж не спостерігається (рис. 4).

Індекс Будапештської фондової біржі (BUX) розраховується на основі котирувань акцій найбільших компаній Угорщини. Ці акції складають 58 % капіталізації внутрішнього фондового ринку Угорщини. В 2004 – 2005 рр. індекс зростав значними темпами. У кризовий 2008 р. відбулось значне падіння індексу.

Слід зазначити, що відновлення позитивної динаміки індексу відбулось надшвидкими темпами – за 2009 р. більше, ніж 65 %. У наступні роки були і зростання, і падіння індексу. PX Index – ключовий індекс Празької фондової біржі (Чехія), так званий індекс «блакитних фішок».

Як і в розглянутих Польщі та Угорщині, фондовий індекс Чехії все ще не досягнув докри-

Рис. 3. Динаміка FTSE 100 за 2013–2017 рр. [9]

Рис. 4. Динаміка WIG за 2013–2017 рр. [10]

зового рівня. Разом із тим, і найбільше зафіксоване падіння в післякризовий період склало 25 %, що вдвічі менше за кризовий рівень у 52 % падіння індексу.

Узагальнюючим фондовим індексом Європейського Союзу вважається EURO STOXX 50, який відображає оцінку європейськими фінансовими ринками найбільших європейських підприємств. Розраховується для 50 компаній, більшість з яких представляють економіки Німеччини та Франції. Крім цього, індекс враховує акції компаній з найбільшою капіталізацією наступних країн: Австрії, Бельгії, Фінляндії, Греції, Ірландії, Італії, Люксембургу, Нідерландів, Португалії та Іспанії [2, с. 134].

Була зроблена спроба на основі дослідження змін фондових індексів виявити ступінь взаємозалежності фондових ринків окремих країн ЄС, а саме: Франції, Німеччини, Великобританії, Польщі, Чехії та Угорщини. Для цього спочатку було досліджено ступінь взаємозалежності національних фондових ринків Франції, Німеччини, Великобританії та загальноєвропейського індексу EURO STOXX 50 (рис. 5).

Незважаючи на сильне взаємопроникнення фондових ринків, казати про відсутність кордонів національних фондових ринків поки не можна.

Так, зростання та падіння фондових індексів відбуваються синхронно, але рівні цих зростань та падіння дещо різняться.

Для більш детального аналізу були виконані розрахунки коефіцієнтів парної кореляції між показниками зміни фондових індексів у країнах, які досліджувались, за допомогою стандартної комп'ютерної програми MS Excel, які показали, що кожен з індексів, що досліджувався, демонструє високий рівень взаємозв'язку з двома іншими досліджуваними індексами. Крім того, істотний зв'язок спостерігається між кожним з трьох досліджуваних індексів (Великобританії (FTSE), Німеччини (DAX 30), Франції (CAC 40)) та загальноєвропейським (EURO STOXX 50) (табл. 1) [3, с. 73]

Як свідчать численні спостереження за ринком акцій, динаміка ринку акцій у цілому збігається з динамікою економіки (реального сектора).

Таблиця 1

Коефіцієнт кореляції (r) фондових індексів

Фондові індекси, що зіставляються	Значення r
FTSE Indicesta CAC 40	0,93
FTSE Indices та DAX 30	0,90
CAC 40 та DAX 30	0,92
EURO STOXX 50 та FTSE Indices	0,93
EURO STOXX 50 та CAC 40	0,99
EURO STOXX 50 та DAX 30	0,94

Джерело: складено автором

Піднесення на фондовому ринку створює додаткові можливості для залучення інвестиційного капіталу компаніями через додатковий випуск акцій. Від курсової вартості акцій компаній залежать і можливості залучення банківського кредиту (акції компанії використовують для застави під отримання кредиту). Тобто за інших рівних умов зростання ринку акцій сприяє зростанню виробництва [6, с. 72].

Звичайно, для прогнозування економічної ситуації треба проводити багатофакторний аналіз, бо фондові індекси не можуть бути базою для такого аналізу. Разом з тим можна зробити висновок, що на даному етапі фондові індекси країн Європейського Союзу свідчать про позитивні тенденції в реальному секторі їх економіки.

Отже, існує певна взаємозалежність фондових ринків досліджуваних країн. Результати розрахунків коефіцієнтів парної кореляції між показниками зміни фондових індексів у країнах, що досліджуються, показали, що у динаміці фондових індексів національних фондових ринків країн ЄС (Великобританії (FTSE), Німеччини (DAX 30), Франції (CAC 40), Польщі (WIG 20), Чехії (PX), Угорщини (BUX)) спостерігаються спільні тенденції. Крім того, у поведінці розглянутих індексів спостерігаються загальні локальні тренди.

Область використання фондових індексів збільшується з кожним роком, з'являються нові формули і методики розрахунок. самі індекси перетворилися в товар. Кожен фондовий індекс визначає певну сферу світового фондового ринку. Індекси грають величезну роль в

Рис. 5. Повна динаміка EURO STOXX 50 (до 08.12.2017) [11]

розвитку і функціонуванні ринку цінних паперів, особливо з огляду на швидкий сучасний економічний прогрес.

Висновки. На сучасному етапі світовий фінансовий ринок представляє собою глобальну систему акумулювання вільних фінансових ресурсів і надання останніх позичальникам з різних країн на принципах ринкової конкуренції; виступає одним із найважливіших джерел фінансових ресурсів, визначальним фактором господарського життя країн світу.

На основі аналізу індикаторів зміни світового фінансового середовища, аналізу класифікацій учасників світового фінансового ринку обґрунтовано розуміння основ дослідження динаміки світового фінансового ринку.

Незважаючи на різні підходи до формування складу компаній, включених у вибірку, і різні методи розрахунку, всі індекси в цілому однаково відображають динаміку фондового ринку, хоча чутливість індексів суттєво відрізняється.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бормотова М.В. Дослідження сутності поняття «Фондова біржа» як основної ланки фондового ринку / М.В. Бормотова // Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей – 2012. – Вип. № 39. – С. 21.
2. Герасименко Е. М. Индексы фондового рынка как индикаторы экономической безопасности торговцев ценными бумагами / Е. М. Герасименко // Современный научный вестник. – 2010. – № 11 (93). – С. 133 – 138.
3. Гриценко А.А. Противоречия развития мировой экономики и пути их разрешения / Проблемы и перспективы международных валютно-кредитных и финансовых отношений: Монография / Под ред. д. э. н., проф. И.З. Ярыгиной. – М.: Финансовый университет, 2011. – 240 с.
4. Еш С.М. Ринок фінансових послуг: підручник для ВНЗ / С. М. Еш; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т харчових технологій. – К. : Центр учб. літ., 2015. – 400 с.
5. Коваленко Ю.М. Функціонування фондового ринку України в сучасних умовах / Ю.М. Коваленко, А.С. Воробей // Збірник наукових праць НУДПСУ: електронне фахове видання. – Ірпінь: НУДПСУ, 2015. – № 1.
6. Лазня А.В. Зв'язок поняття «фінансова стабільність» із категоріями економічної науки / А.В. Лазня // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2012. – Вип. 34. – С. 218-225.
7. Офіціальний сайт індексу CAC 40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euronext.com/en/products/indices/FR0003500008-XPAR>.
8. Офіціальний сайт індексу DAX 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://deutsche-boerse.com/dbg-de/>
9. Офіціальний сайт індексу FTSE 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/stock/?ftse>
10. Офіціальний сайт індексу WIG [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gpw.pl/>
11. Офіціальний сайт індексу EURO STOXX 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.stoxx.com/index-details?symbol=SX5E>